

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä annettua lakia. Esityksen mukaan kannustejärjestelmään ei enää jatkossa kuuluisi uuden metsätien tekemisen tuki sekä mahdollisuus tehdä uutta tietä yksityistien perusparannushankkeen yhteydessä. Siirtymäsäännöksissä huomioitaisiin ne tilanteet, joissa uuden metsätien tekemisen tukeen liittyvä asia on saatettu vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa tai joissa toteuttamissuunnitelman laatimiseen on myönnetty tukea ennen vuotta 2025. Lisäksi ehdotetaan, että olisi mahdollista hylätä taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemukset määräajaksi tai toistaiseksi, jos käytettävissä olevista määrärahoista on niukkuutta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	8
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	8
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	8
6 Lausuntopalaute	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	9
8 Lakia alemman asteinen sääntely	11
9 Voimaantulo	11
10 Toimeenpano ja seuranta	12
11 Suhde muihin esityksiin.....	12
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	12
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	12
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUS	15
Laki metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. 15	
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
[Kopioi säädöksen nimi tähän].....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihipäätös vuosille 2025-2028, jossa sovittiin julkista taloutta vahvistavista lisäsopeutustoimista. Osana lisäsäästötoimia valtion talousarvion momentin 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen) määrärahaa pienennetään [luku täsmentyy myöhemmin] euroa. Momentilta 30.40.44 rahoitetaan metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettuun lain (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki* mukaisia tukia.

Kannustejärjestelmän tuet edistävät muun muassa Kansallinen metsästrategia 2035:n (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165182>) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa koskevan valtioneuvoston selonteon (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164301>) tavoitteita ja linjauksia.

Kansallinen metsästrategia 2035 sisältää useita toimenpiteitä, joilla on kytkös kannustejärjestelmän toimenpiteisiin. Niitä ovat muun muassa, että hoidetaan nuoret metsät laadukkaasti ajallaan ja poistetaan hoitorästit, lisätään kasvua ja hiilensidontaa vastuullisella metsälannoituksella, parannetaan metsien saavutettavuutta ja kehitetään logistiikkaa, otetaan käyttöön metsätalouden vesiensuojelumenetelmiä ja edistetään suometsien ilmastokestävää hoitoa. Kannustejärjestelmään liittyville tavoitteille ei ole asetettu määrällistä tavoitetasoa, vaan kehityksen suuntaa kuvaavia tavoitteita. Taimikon ja nuoren metsän hoitorästien pitäisi vähentyä, metsälannoituksen kokonaismäärän kasvaa, hakkuutapojen monipuolistua, suometsän hoidon valuma-alueiden suunnitelmien määrä kasvaa, metsätalouden vesistökuormituksen vähentyä ja tiestön korjausvelan alentua. Lisäksi yksi mittari koskee kannustejärjestelmän tukien toteutusmääriä työlajeittain.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteuttamisessa kannustejärjestelmällä on keskeinen rooli seuraavien toimenpiteiden saavuttamisessa: Kokonaisvaltainen suometsänhoidon suunnittelu (kunnostusojituksen välttäminen), Kokonaisvaltaisen suometsänhoidon suunnittelu (peitteinen metsänkasvatus rehevissä korvissa) ja Edistetään suometsien tuhkalannoitusta. Tavoitteena on, että vuosittain 1 000 hehtaarilla jätettäisiin kunnostusojitus tekemättä ja 6 000 hehtaarilla siirryttäisiin peitteiseen metsänkasvatukseen. Suometsän hoitosuunnitelma on keskeinen työväline näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Koska suometsän hoitosuunnitelmissa on mahdollista suunnitella muitakin kuin edellä mainittuja toimenpiteitä, tulisi suometsän hoitosuunnitelmien pinta-alan olla moninkertainen edellä mainittuihin tavoitemääriin verrattuna. Tuhkalannoituksen tavoitteeksi on asetettu 37 000 hehtaaria vuodessa. Tavoitteeseen pyritään tukemalla kannustejärjestelmän kautta terveyslannoituksia.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Esityksestä on järjestetty lausuntokierros 19.6.–12.8.2024.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://mmm.fi/hankkeet> tunnuksella MMM033:00/2024.

2 Nykytila ja sen arviointi

Kannustejärjestelmälaki tuli voimaan 1.1.2024. Kannustejärjestelmälaissa säädetään metsätalouden tuista. Kannustejärjestelmä perustuu Euroopan unionin valtiontukisääntöihin ja Euroopan unionin komissio on 8 päivänä elokuuta 2023 hyväksynyt kannustejärjestelmän maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen (2022/C 485/01) mukaisena tukena (Valtiontuki SA.106581 (2023/N) – Suomi). Kannustejärjestelmä on määräaikainen ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2029. Tuet ovat harkinnanvaraisia ja ne myönnetään vuosittain käytettävissä olevan myöntämisvaltuuden ja määrärahojen puitteissa. Kannustejärjestelmälaki korvasi aikaisemmin voimassa olleen kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015), jäljempänä *rahoituslaki*. Rahoituslain mukaisista päätöksistä aiheutuvia menoja voidaan maksaa vuoden 2026 loppuun asti.

Kannustejärjestelmälain tavoitteena on kannustaa yksityisiä maanomistajia metsiensä kestävään hoitoon ja käyttöön tavalla, jolla yksityistalouden tavoitteiden ohella voidaan saavuttaa myös yhteiskunnan metsäpolitiikalle ja metsien käytölle asettamat tavoitteet. Kannustejärjestelmällä kannustetaan maanomistajia tekemään taloudellisesti ja metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, joilla edistetään metsävarojen suotuisaa kehittymistä, turvataan ja lisätään metsien biologisen monimuotoisuutta, edistetään metsätalouden vesiensuojelua sekä hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen. Lisäksi kannustejärjestelmällä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Kannustejärjestelmälain ja rahoituslain nojalla toteutettavia töitä rahoitetaan valtion talousarvion kahdelta eri määrärahamomentilta eli momentilta 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen) ja momentilta 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen). Pääministeri Petteri Orpon hallitus on kehysriihessä 15.-16.4.2024 päättänyt julkista taloutta vahvistavista lisäsopeutustoimista. Momentille 30.40.44 kohdistuu x euron säästö vuodelle 2025. [Säästön tarkka määrä selviää vuoden 2025 talousarvioehdotuksessa] Momenttiin 30.40.45 ei kohdistu säästöjä.

Valtion talousarvion momentin 30.40.44 määrärahalta rahoitetaan taimikon ja nuoren metsän hoito sekä sen yhteydessä toteutettua pienpuun keruu, terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelurakenteiden ja piennarteiden tekeminen, uuden metsätien tekeminen ja yksityistien perusrantaminen.

Kannustejärjestelmälain tukien ehdoista, määrästä ja niiden määräytymisperusteista säädetään metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1021/2023).

Tarvittavien säästöjen aikaansaamiseksi on tarpeen tarkastella kannustejärjestelmän yksittäisten tukien tarpeellisuutta ja myönnettävien tukien tukitasoja. Säästöt pyritään toteuttamaan siten, että kannustejärjestelmän tavoitteet jatkossakin pääsääntöisesti toteutuisivat. Tästä syystä ehdotetaan, että uuden metsätien tekemisen tuesta luovuttaisiin. Tarvittavien säästöjen aikaansaamiseksi on myös tarkoitus alentaa taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä kerättävän pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityistien perusrantauksen tukitasoa. Jälkimmäisestä muutoksesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Kannustejärjestelmälain tukien myöntämiseen, maksamiseen, valvontaan ja muihin vastaaviin seikkoihin sovelletaan kannustejärjestelmälain lisäksi myös valtionavustuslakia (688/2001). Rahoituksen myöntäminen, maksaminen ja valvonta kuuluvat Suomen metsäkeskukselle,

jäljempänä *metsäkeskus*. Metsäkeskusorganisaatiosta säädetään Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011).

Kannustejärjestelmälain 31 §:n nojalla on mahdollista asettaa määräaikaisia ja toistaiseksi voimassa olevia rajoitteita tukihakemusten hyväksynnälle. Tukihakemusten hylkäämismahdollisuus on kytketty myöntövaltuuden riittävyteen ja se edellyttää maa- ja metsätalousministeriön päätöstä, joka julkaistaan ministeriön määräyskokoelmassa. Asiasta säädetään kannustejärjestelmälain 31 §:ssä. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena työn toteuttamisen jälkeen. Metsätalouden kannustejärjestelmästä annetussa metsätalousministeriön asetuksessa (1221/2023) säädetään siitä, mihin mennessä taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea on haettava toimenpiteiden aloittamisesta ja niiden loppuun saattamisesta. Taimikon ja nuoren metsän hoidon rahoituspäätöksiin ei liity myöntövaltuutta. Kannustejärjestelmälakiin ei sisälly mahdollisuutta rajoittaa rahoitettavien taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen hakemusten määrää. Tukihakemusten hylkäämismahdollisuus liittyy myöntövaltuuteen. Vuonna 2023 yli 80 prosenttia momentin 30.40.44 rahoituksesta käytettiin taimikon ja nuoren metsän hoitoon. Esityksessä katsotaan, että säästöjen johdosta on tarpeen mahdollistaa laissa myös taimikon ja nuoren metsän hakemusten hylkääminen määrärahojen niukkuuden vuoksi.

Euroopan unionin valtioneuvoston säännöt

EU:n valtioneuvoston sääntely perustuu Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (jäljempänä SEUT-sopimus) 107–109 artikloihin. Sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvosto ei siis pääsääntöisesti sovellu sisämarkkinoille.

SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Ilmoitusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa tukien yhteensopivuus yhteismarkkinoille.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 täytäntöönpanosta annetun komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 4 artiklassa säädetään tiettyjä voimassa olevaan tukeen tehtäviä muutoksia koskevasta yksinkertaistetusta ilmoitusmenettelystä. Kyseisen artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan yksinkertaistetulla ilmoituslomakkeella on mahdollista ilmoittaa hyväksytyt tukiohjelman soveltamisperiaatteiden tiukentaminen, tukintensiteetin tai tukikelpoisten kustannusten alentaminen. Mainittu 4 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisuus ei koske muodollista tai hallinnollista tuen muutosta, joka ei vaikuta tukitoimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtyyn arviointiin.

Ilmoitus komissiolle on tarkoitus tehdä yksinkertaistetussa menettelyssä. Ilmoitus koskisi uuden metsätien tekemisen tuesta luopumista sekä tukitasoihin tehtäviä muutoksia.

3 Tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä päättämät säästöt edellyttävät metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän uudelleentarkastelua. Esityksen tavoitteena on sopeuttaa kannustejärjestelmä vuosittain käytettävissä olevan myöntämisvaltuuden suuruuden ja toimintaan osoitettavien määrärahojen mukaiseksi niin, että valtiontuki kohdentuisi mahdollisimman vaikuttaviin toimenpiteisiin. Valtiontuen tarkoituksena on kannustaa yksityismetsänomistajia aktiiviseen metsätalouden harjoittamiseen ja siten edistää metsä- ja ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumista. Esityksessä ehdotetaan luopumista uuden metsätien tekemisen tuesta ja mahdollistetaan taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemusten hylkääminen, jos käytettävissä olevista määrärahoista on niukkuutta. Esityksessä arvioidaan, että vaikka uuden metsätien tekemisen tuesta luovuttaisiin, kannustejärjestelmän tavoitteet koskien metsätieverkoston ylläpitoa kuitenkin pitkälti toteutuisivat, koska yksityistien perusparannuksen tuki säilyisi osana tukijärjestelmää.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Kannustejärjestelmän sopeuttaminen vuosittain valtion talousarviossa osoitettavan myöntövaltuuden ja määrärahojen suuruuteen edellyttää tuettavan toiminnan supistamista. Esityksen mukaan kannustejärjestelmästä poistettaisiin uuden metsätien tekemisen tuki sekä mahdollisuus tehdä uutta tietä yksityistien perusparannushankkeen yhteydessä. Suomessa on kattava tieverkosto, minkä vuoksi esityksessä arvioidaan, että väheneviä kannustejärjestelmän määrärahoja ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa kannustimena uuden metsätien tekemiseen. Siirtymäsäännöksissä joudutaan kuitenkin ottamaan huomioon ne tilanteet, joissa uuden metsätien tekemisen tukea tai uuden metsätien tekemistä sisältävän yksityistien perusparannuksen tukea koskeva asia on saatettu vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Samoin on otettu huomioon se tilanne, että mainittujen hankkeiden toteuttamissuunnitelman laatimiseen on myönnetty tukea ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

Vuosittain käytettävissä olevan määrärahojen riittävyyteen liittyen kannustejärjestelmälakiin sisällytettäisiin uusi säännös, joka mahdollistaisi taimikon ja nuoren metsän hoitoon liittyen tukien haun sekä niiden käsittelyn ja myöntämisen keskeyttämisen määräajaksi tai toistaiseksi. Kannustejärjestelmä on määräaikainen ja sen edellytyksenä on, että määrärahaa on käytettävissä. Keskeyttäminen perustuisi maa- ja metsätalousministeriön päätökseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Metsätalouden kannustejärjestelmä on määräaikainen ja sen nojalla voidaan päätöksiä tehdä vuoden 2029 ja maksatuksia vuoden 2032 loppuun asti.

Vuonna 2024 valtion talousarvion momentilla 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) on käytettävissä 38,377 miljoonaa euroa ja momentilla 30.40.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) on käytettävissä 11,027 miljoonaa euroa. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä sopimat säästöt vähentävät momentin 30.40.44 käytettävissä olevaa määrärahaa [luku täsmentyy myöhemmin] euroon vuonna 2025. Myöntämisvaltuutta olisi vuonna 2025 käytettävissä 15 miljoonaa euroa.

Terveyslannoitusta, suometsän hoitosuunnitelmia, suometsän vesiensuojelurakenteiden ja piennarteiden tekemistä, uuden metsätien tekemistä ja yksityistien perusparantamista koskevia päätöksiä voidaan tehdä myöntämisvaltuuden puitteissa. Taimikon ja nuoren metsän hoito ei kuluta myöntämisvaltuutta.

Vuosittaisen määrärahan riittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon paitsi kannustejärjestelmälain nojalla tehtäviin päätöksiin sitoutuva valtiontuki myös se, että rahoituslain nojalla hyväksytyjä puuntuotannon turvaamiseksi tehtäviä toimenpiteitä koskevat tukipäätöksiä tulee maksettavaksi vuosina 2024–2026. Edellä mainituista rahoituslain tukipäätöksistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja yhteensä noin 49 miljoonan euron edestä. Näistä suurin osa tullaan hakemaan maksuun vuoden 2024 aikana, mutta vuosille 2025–2026 maksatuksia jää arviolta noin 10 miljoonan euron edestä.

Vuosittainen myöntämisvaltuuden ja määrärahan tarve riippuvat eri toimenpiteiden suoritämääristä ja niiden toteutuksen ajoittumisesta. Esityksessä on pyritty kohdistamaan käytettävissä oleva valtiontuki siten, että kannustejärjestelmällä edistettäisiin kansallisen metsästrategian ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamista.

Uuden metsätien rakentamista on tuettu vuosina 2016–2023 keskimäärin 42 kilometriä vuodessa. Perusparannuksen yhteydessä on mahdollista tukea myös uuden tien rakentamista. Perusparannushankkeiden yhteydessä on rakennettu uutta tietä keskimäärin noin yksi kilometri vuodessa. Uuden metsätien rakentamiseen kohdistuvan tuen lakkauttamisella saavutettava säästö on joitakin satoja tuhansia euroja. On todennäköistä, että uusien metsäteiden tuen päättyessä hankkeita aloitetaan aikaisempaa enemmän. Kun lisäksi huomioidaan, että siirtymäsäädökset mahdollistavat aikaisemmin suunniteltujen hankkeiden toteutuksen rahoituksen vielä vuoden 2025 puolella ja hankkeiden toteuttaminen kestää useita vuosia, ei vuonna 2025 välttämättä saavuteta tavoiteltuja säästöjä.

Uusia teitä on rakennettu vähän, joten tuen lakkaamisen ympäristövaikutukset olisivat vähäisiä. Edotettujen muutosten johdosta metsää säästyisi rakentamiselta noin 25–50 hehtaaria vuosittain. Tällä olisi pieni positiivinen vaikutus metsien hiilinielun säilymiseen sekä luontoympäristöjen säilymiseen yhtenäisenä.

Tuen lakkaamisen vaikutukset kohdistuvat erityisesti Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntiin, sillä näissä on eniten tienrakennustarvetta. Tapio Oy:n tekemän Metsäteiden kattavuusanalyysi -selvityksen mukaan laskennallinen tietiheys on suurin eteläisissä maakunnissa ja vastaavasti pienin pohjoisimmissa maakunnissa. Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa tiestöä on vähemmän kuin 15 m/ha, joka on asetettu enimmäistietiheden rahoitusehdoksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Keskimääräisestä tietiheudestä huolimatta paikkatietoanalyysin mukaan uusia metsäteitä tarvittaisiin jokaisessa maakunnassa.

Viime vuosina taimikon ja nuoren metsän hoitoon on käytetty yli 80 prosenttia momentin 30.40.44 rahoituksesta. Kyseistä työalajia koskevien hakemusten hylkäämisellä eli puhekielisesti ilmaistuna hakusululla voidaan vaikuttaa rahoitettavien taimikon ja nuoren metsän hoitohankkeiden määrään, jos käytettävissä olevat määrärahat ovat vähissä. Hakusulusta päätettäessä tulisi ottaa huomioon määrääjat joiden puitteissa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea on haettava. Hakusulusta olisi tiedotettava metsänomistajille. Käytännössä hakusulusta olisi tiedotettava kuusi kuukautta ennen haun sulkeutumisesta, jotta maanomistajille ei syntyisi perusteettomia odotuksia. Tämän vuoksi hakusulku ei olisi nopeavaikutteinen toimi määrärahojen loppuessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädettyjä tukitasoja ja tukiehtoja on tarkoitus tarkistaa siten, että tarvittavat säästöt kohdistuvat metsä- ja ilmastopolitiikan kannalta mahdollisimman tarkoituksen mukaisella tavalla. Terveyslannoituksen, suometsän hoitosuunnitelman sekä suometsän vesiensuojelurakenteiden ja piennarteiden tekemisen tukitasoa ei ole tarkoitus muuttaa. Muutokset kohdistuisivat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoihin, taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä tehtävään pienpuun keruun lisäksi ja yksityistien perusparannuksen tukitasoon.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukemisella pyritään ohjaamaan oikea-aikaiseen hoitotyöhön. Taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavan pienpuun keräämisen tukeminen on toissijaista suhteessa metsänhoitotöiden tukemiseen. Vaikka pienpuun käytön edistäminen on kannuste ylipäätään nuoren kasvatusmetsän hoitoon, on korotetun pinta-alan tuen alentaminen perusteltua, jotta vuosittaiset määrärahat riittäisivät ilman, että suoritelmäärät laskevat liikaa. Tukitason muutos ohjaisi hoitotyötä enemmän taimikoihin ja nuorten kasvatusmetsien hoitoon, joiden harvennukset eivät ole kaupallisesti kannattavia.

Tarkoituksena on laskea yksityistien perusparannuksen tukitasoa yhtä aikaa yksityistieavustusten tukitason kanssa. Yksitystieavustusten korotettu tukitaso on voimassa 2025 vuoden loppuun asti.

Maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin mahdollisuus keskeyttää tuen myöntäminen ja käsittely siinä tapauksessa, että vuosittain käytettävissä oleva määräraha on loppumassa. Tällä pyritään paremmin ohjaamaan eri toimenpiteiden tasapainoista toteuttamista sekä varmistamaan määrärahojen tasainen käyttö, jotta kannustejärjestelmälle asetetut tavoitteet saavutetaan.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Leikkausten kohdentamisen vaihtoehtona on tarkasteltu mallia, jossa säästöt kohdistettaisiin tasaisesti kaikkiin tukiin. Vuoden 2025 säästöt voisivat olla toteutettavissa näin, mutta eivät enää tuleville vuosille kohdistuvat säästöt. Jos säästöt kohdistettaisiin tasaisesti kaikkiin tukiin, laskisi tukitaso tasolle, joka ei enää olisi maanomistajan näkökulmasta kannustava. Kannustavuuden poistuessa työmäärät laskisivat, mikä taas johtaisi siihen, etteivät kansallisen metsästrategian ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteet toteutuisi niin hyvin kuin valitussa vaihtoehdossa. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on linjannut merkittävistä valtion talouden säästöistä. Hallitusohjelma korostaa oikea-aikaisen metsänhoidon tärkeyttä ja metsien hiilinielusta huolehtimista. Tämä linjaus osaltaan vaikuttaa siihen, ettei esitykselle käytännössä ole olemassa muita toteuttamisvaihtoehtoja.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Asiaa on tarkasteltu hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä ja kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 29 a ja 48 §:n muuttamisesta (HE 167/2022 vp, ks. 5.2 luku).

6 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: Bioenergia ry, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Energiateollisuus ry, Etämetsänomistajien liitto ry, Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta, Kemijärven yhteismetsä, Koneyrittäjät ry, Kuusamon yhteismetsä, liikenne- ja viestintäministeriö, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, Metsäbiotalouden tiedepaneeli, Metsäpalvelutyönantajat ry, Metsäteho, Metsäteollisuus ry, oikeusministeriö, Posion yhteismetsä, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Ruokavirasto, Sallan yhteismetsä, Sahateollisuus ry, Suomen ilmastopaneeli, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Suomen yhteismetsät ry, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, WWF Suomi ja ympäristöministeriö.

Lausunnon antoivat...

7 Säännökohtaiset perustelut

2 §. *Soveltamisala ja rahoituksen kohdentamista koskevat rajoitukset.* Pykälän 1 momentin neljännessä virkkeessä viitataan muun ohella sekä metsätien tekemiseen ja yksityistien perusparannukseen. Ehdotetaan, ettei säännöksessä enää viitattaisi metsätien tekemiseen.

10 §. *Toteuttamissuunnitelma, toteutusilmoitus ja suometsän hoitosuunnitelma.* Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan muun muassa metsätien tekemiseen vaaditaan toteuttamissuunnitelma. Pykälän ensimmäistä momenttia muutettaisiin siten, että viitattaisiin metsätien tekemisen sijaan yksityistien perusparannukseen.

12 §. *Tuen enimmäis- ja vähimmäismäärä ja hankkeen vähimmäiskoko eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan ympäristötuen ja metsätien tekemisen tuen enimmäismäärä tuensaajaa kohden on 300 000 euroa. Säännöstä muutettaisiin siten, että metsätien tekemisen sijaan säännöksessä mainittaisiin yksityistien perusparannus.

17 §. *Yksityistien perusparannus.* Voimassa olevan lain 3 luvussa säädetään metsätalouden tieverkosta. Lain 17 §:ssä säädetään metsätien tekemisen tuen yleisistä edellytyksistä. Kyseisessä pykälässä säädetään sekä uuden metsätien tekemisen että yksityistien perusparannuksen tuen myöntämisen edellytyksistä. Voimassa olevan lain 18 § koskee yksityistien perusparannuksen tuen ja 19 § uuden metsätien tekemisen tuen myöntämisen lisäedellytyksiä. Koska uuden metsätien tekemisen tuesta luovuttaisiin, ehdotetaan, että yksityistien perusparannuksen tuen myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin jatkossa yhdessä pykälässä eli 17 §:ssä.

Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain pykälän 1 momenttia sillä erotuksella, ettei kyseisissä momentissa enää mainita uuden metsätien tekemistä.

Pykälän 2 momentin 1–3 kohdat vastaavat voimassa olevan lain pykälän 2 momentin 1–3 kohtia sillä erotuksella, ettei niissä enää mainita uuden metsätien tekemistä. Pykälän 2 momentin 4–6 kohdat vastaavat voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohtia. Pykälän 2 momentin 7 kohta sisältää voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 2 ja 6 kohdat. Pykälän 2 momentin 8 ja 9 kohdat vastaavat pääosin voimassa olevan lain pykälän 2 momentin 4 ja 5 kohtaa. Kun

voimassa olevan lain pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan tulee mahdollistaa vesieliöstön esteetön liikkuminen, lakiehdotuksen pykälän 2 momentin 9 kohdan mukaan tulee poistaa mahdolliset vesieliöstön liikkumisen esteet. Pykälän 2 momentin 10 kohta vastaa voimassa olevan lain pykälän 3 momentin ensimmäistä virkettä.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 18 §:n 2 momenttia.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan lain pykälän 4 momenttia.

Pykälän 5 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden. Siinä on yhdistettynä voimassa olevan lain pykälän 5 momentin ja voimassa olevan lain 18 §:n 3 momentin säännökset.

18 ja 19 §. Pykälät kumottaisiin ja 18 §:n säännökset sisällytettäisiin 17 §:ään.

28 §. *Eräät hakemuksen ratkaisemista ja hankehaun käynnistämistä varten tarvittavat hakijan selvitykset.* Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain pykälän 2 momenttia sillä erotuksella, että momenttiin ei enää sisälly uuden metsätien tekemistä koskevia säännöksiä.

Pykälän 5 momentti vastaa voimassa olevan lain 5 momenttia sillä erotuksella, että metsätien tekemisen sijaan momentissa mainitaan yksityistien perusparannus.

31 a §. *Määrärahan riittämättömyys.* Pykäle on uusi. Voimassa olevan lain 31 §:ssä säädetään myöntämisvaltuuden riittämättömyydestä. Säännöstä ei voida soveltaa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukeen, joka myönnetään ns. jälkirahoitteisena eli työn tekemisen jälkeen. Ehdotettu uusi 31 a § sisältää kuitenkin asian luonteesta johtuen samankaltaisia säännöksiä. Kannustejärjestelmän mukainen tuki on harkinnanvaraista eikä tuen hakijalla ole subjektiivista oikeutta tukeen.

Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä olisi oikeus määrääjäksi tai toistaiseksi määrätä metsäkeskus hylkäämään päätöksensä julkaisemisen jälkeen vireille tulevat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemukset, jos tuen rahoitukseen tarvittavaa määrärahaa ei ole enää riittävästi käytettävissä hakemusten vireillepanovuonna. Ministeriön olisi päätöksessään ilmoitettava, mihin päivään mennessä tukea on viimeistään haettava toteutetun taimikon ja nuoren metsän hoitotyön perusteella. Sääntelyssä on otettu huomioon se, että maanomistajat ovat voineet käynnistää taimikon ja nuoren metsän hoitohankkeita. Sen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että mainitun määrääjän tulisi olla vähintään 6 kuukautta laskettuna ministeriön päätöksentekopäivästä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi pykälän 1 momentissa tarkoitetun päätöksen julkaisemisesta maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelmassa sekä metsäkeskuksen velvoitteesta tiedottaa kyseisestä päätöksestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemusten käsittelyjärjestyksestä. Tukihakemusten hylkäämistä koskeva maa- ja metsätalousministeriön päätös todennäköisesti johtaa hakemusruuhkaan. Etusijan saisivat ne hakemukset, joiden osalta ei tarvitse pyytää lisäselvitystä. Kyseiset hakemukset ratkaistaisiin niiden saapumisjärjestyksessä. Muut hakemukset ratkaistaisiin sitä mukaa kuin hakemukseen liittyvät asiat on selvitetty. Hakemukset siirrettäisiin seuraavana vuonna käsiteltäväksi, jos määrärahat loppuvat. Jollei seuraavana vuonna olisi määrärahaa käytettävissä, hakemukset tulisi hylätä.

39 §. Velvollisuus sallia tien virkistyskäyttö. Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä viitattaisiin metsätien tekemisen sijaan yksityistien perusparannukseen sekä mainittaisiin metsätien tai yksityistien virkistyskäytön sijaan vain yksityistien virkistyskäyttö. Muulta osin momentti vastaa voimassa olevan lain pykälän 1 momenttia.

40 §. Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus. Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä mainittaisiin metsätien tekemisen sijaan yksityistien perusparannus sekä alueen ja metsätien hoidon ja kunnossapidon sijaan alueen ja yksityistien hoito. Muulta osin momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentin 3 kohdassa mainittaisiin metsätien tekemisen tuen sijaan yksityistien perusparannuksen tuki ja metsätien sijaan yksityistie. Muulta osin momentti säilyisi ennallaan.

42 §. Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden lakkauttaminen. Pykälän 1 momentissa mainittaisiin alueen tai metsätien hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden sijaan alueen tai yksityistien hoito- ja kunnossapitovelvollisuus. Samalla tavoin muutettaisiin pykälän 2 momenttia. Muulta osin 1 ja 2 momentti säilyisivät ennallaan.

44 §. Metsäkeskuksen valvontatehtävä ja valtioneuvoston liittyvät asiakirjat. Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain pykälän 2 momenttia sillä erotuksella, että metsätien virkistyskäytön sijaan momentissa mainittaisiin yksityistien virkistyskäyttö.

46 §. Eräiden tukien takaisinperintä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että metsätien tekemisen sijaan momentissa mainittaisiin yksityistien perusparannus. Samalla tavoin muutettaisiin pykälän 2 momenttia. Muulta osin pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät ennallaan.

58 §. Voimaantulo. Pykälän 7 momentissa mainittaisiin metsätien tekemisen sijaan yksityistien perusparannus. Samalla tavoin muutettaisiin pykälän 8 momenttia. Muulta osin mainitut momentit säilyisivät ennallaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kannustejärjestelmälakiin sisältyy valtioneuvostolle ja osin myös maa- ja metsätalousministeriölle valtuus antaa asetuksella tarkempia säädöksiä. Ehdotettu muutos liittyy valtioneuvostoa koskevaan valtuussäännökseen. Lakiehdotuksen 17 §:n 5 momenttiin on yhdistetty voimassa olevan lain 17 §:n 5 momentin ja 18 §:n 3 momentin säännökset.

Lakiehdotuksen 17 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetun varastoalueen rakentamisesta, tien tavoitekantavuutta, vähimmäispituutta ja -leveyttä, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä, arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta ja tien kunnossapidosta huolehtimista koskevasta edellytyksestä sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2025.

Siirtymäsäännökset liittyvät uuden metsätien tekemiseen. Kun kyseessä on muu kuin yhteishanke, tuki myönnetään samalla kertaa sekä toteuttamissuunnitelman laatimiseen että hankkeen toteuttamiseen. Uuden metsätien tekemisen tulee olla yhteishanke tai yhteismetsän toteuttama hanke. Yksityistien perusparannus taas voi olla yhteishanke, yhteismetsän hanke tai yhden maanomistajan toteuttama hanke. Pääsääntöisesti toteuttamissuunnitelman laatimisen ja hankkeen toteuttamisen tukea haetaan samanaikaisesti. Yhteishankkeissa on kuitenkin mahdollista ja pääsääntönä se, että ensin haetaan tukea toteuttamissuunnitelman laatimiseen.

Siirtymäsäännöksissä on otettu huomioon kolme erilaista tilannetta liittyen siihen, että luovutaan uuden metsätien tekemisen tuesta. Ensimmäinen koskee niitä tilanteita, joissa toteuttamissuunnitelman ja hankkeen toteutuksen tukea haetaan samanaikaisesti ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Toinen koskee niitä tilanteita, joissa hankkeen toteutuksen tukea haetaan ehdotetun lain voimaantulon jälkeen voimassa olevan lain mukaisesti metsäkeskuksen asettamassa määräajassa. Kolmas koskee niitä tilanteita, joissa toteuttamissuunnitelman tukea on haettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Viime mainittuun säännökseen sisältyy voimassa olevan lain 32 §:n 2 momenttia täydentävä säännös, jonka mukaan metsäkeskus ei voi asettaa tällöin toteutuksen tukea koskevien hakemusasiakirjojen määräpäivää myöhemmäksi kuin 31 päivä kesäkuuta 2025.

10 Toimeenpano ja seuranta

Maa- ja metsätalousministeriö seuraa kannustejärjestelmän rahoituksen riittävyyttä myöntövaltuuden ja määrärahojen käytön osalta. Jos myöntövaltuus tai määrärahat loppuvat kesken, maa- ja metsätalousministeriö harkitsee 31 § tai uuden 31 a §:n mukaisen hakusulun asettamista.

Suunnitellut muutokset kannustejärjestelmään eivät edellytä merkittäviä muutoksia tietojärjestelmiin.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2025 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksellä on liittymäkohtia säädöstasoon, perusoikeuksiin ja EU:n valtioneuvoston päätöksiin.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien

perusteista. Sen vuoksi on ollut tarpeen säätää lain tasolla metsätalouden tukien myöntämisen perusteista. Vastaavasti on tarpeen säätää lain tasolla siitä, jos jatkossa ei enää olisi tarkoitus myöntää tukea tiettyyn laissa säädettyyn tarkoitukseen. Näin ollen kannustejärjestelmälakia on tarpeen muuttaa, koska jatkossa ei enää tuettaisi uuden metsätien tekemistä. Lakiehdotuksen uusi 31 a § mahdollistaisi tukihakemusten hylkäämisen määräajaksi tai toistaiseksi, kun määrärahaa ei olisi riittävästi käytettävänä taimikon ja nuoren metsän hoitoa koskevien hakemusten käsittelyyn. Tältäkin osin kyse on asiasta, josta tulee säätää lain tasolla.

Hyvän hallinnon takeet säädetään perustuslain 21 §:ssä perusoikeudeksi. Pykälän 2 momentin mukaan julkisella vallalla on velvollisuus turvata lailla säädetyt hyvän hallinnon takeet. Hyvän hallinnon takeita ovat oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Toisaalta tässä yhteydessä voidaan todeta, että kannustejärjestelmän tuet ovat harkinnanvaraisia. Toisin sanoen maanomistajilla ei ole subjektiivista oikeutta lain mukaiseen rahoitukseen. Osan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksistä voidaan katsoa liittyvän edellä mainittuihin. Uuden metsätien tekemistä koskevan toteuttamissuunnitelman laadintaan voidaan myöntää tukea voimassa olevan lain nojalla vielä vuoden 2024 aikana. Lain 32 §:n 2 momentin mukaan metsäkeskuksen on asetettava määräaika, mihin mennessä toteutuksen tukea koskevat asiakirjat tulee toimittaa metsäkeskukselle. Tällaisessa tapauksessa hyvään hallintoon voidaan katsoa kuuluvan, ettei mainittuihin määräaikoihin puututa jälkikäteen ja että maanomistajalla on oikeus saattaa toteutuksen tukea koskeva asia vireille vielä vuoden 2025 puolella voimassa olevan lain mukaisesti, vaikka uuden metsätien tekemisen tuesta luovuttaisiin vuoden 2025 alusta lähtien. Siirtymäsäännös liittyy myös valtion varojen tarkoituksenmukaiseen käyttöön siten, että jos tiehankkeen suunnittelua on tuettu valtion varoista, tuetaan vastaavasti myös hankkeen toteutusta.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota notifiointiin ja siihen liittyvään täytäntöönpanokieltoon. Valiokunta on huomauttanut, että SEUT-sopimuksen 108(3) artiklan mukaan komissiolle on annettava tieto jo tuen myöntämisestä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Valiokunta on todennut, että notifiointivelvollisuus on ennakkollista niin, että jäsenvaltion on riittävän ajoissa ilmoitettava komissiolle kaikista suunnitelmistaan myöntää uutta tukea ja että SEUT-sopimuksen 108(3) artiklan viimeisen virkkeen mukaan jäsenvaltio, jonka on tarkoitus myöntää tukea, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on tehty komission lopullinen päätös (ns. stand still -velvoite) (PeVL 15/2018 vp). Lakiehdotuksessa on kyse päinvastaisesta tilanteesta eli komission hyväksymää tukijärjestelmää toimeenpantaessa ei jatkossa myönnettäisi tukea uuden metsätien tekemiseen. Toisin sanoen yhteen toimenpiteeseen ei enää myönnettäisikään tukea. Esityksessä arvioidaan, että valtioneuvoston päätöksen valossa merkitystä voisi mahdollisesti olla sillä, toteutuvatko komission hyväksymän tukijärjestelmän tavoitteet, vaikka yksittäiseen toimenpiteeseen ei jatkossa myönnettäisikään tukea.

Metsäteiden tekemistä koskevan tuen tarkoituksena on huolehtia metsätieverkosta osana alemman asteista tieverkkoa. Riittävän hyvä ja kattava metsätieverkko on välttämätön metsänhoidon, metsätaloudenkuljetusten ja muiden maaseudun toimintojen kannalta. Toimivalla metsätieverkolla on osana alemman asteista tieverkkoa yleisemminkin merkitystä maaseudun kuljetus- ja kulkuolojen järjestämisessä. Toimiva metsätieverkosto luo myös mahdollisuuksia metsien virkistyskäytölle, kuten marjastukselle, sienestykselle, metsästykselle ja luontomatkailulle. Kattava tieverkosto mahdollistaa jokamiehenoikeuksien toteutumisen ja palvelee myös palo- ja pelastustoimintaa. Kannustejärjestelmän ja komission hyväksymän tukijärjestelmän puitteissa metsätien tekeminen tarkoittaa uuden metsätien tekemistä ja yksityistien perusparannusta. Metsätieverkoston tukemisen osalta pääpaino on ollut yksityistien perusparannus hankkeissa. Vuosina 2020–2023 yksityistien perusparannusta rahoitettiin 3,0–4,8 miljoonalla eurolla vuodessa, kun taas vastaavana aikana uusia metsäteitä

rahoitettiin vain 0,4–0,5 miljoonalla eurolla vuodessa. Osana kannustejärjestelmää komissio on hyväksynyt metsätien tekemisen tuen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen II osan 2.1.6 kohdan nojalla. Kyseinen kohta koskee tukea investointeihin, jotka tehdään metsätalouden kehittämiseen, uudenaikaistamiseen tai mukauttamiseen liittyvään infrastruktuuriin. Esityksessä arvioidaan, että metsätalouden tieverkkoon liittyvät tavoitteet voidaan olennaiselta osin toteuttaa, vaikka jatkossa ei enää tuettaisikaan uuden metsätien tekemistä. Sen vuoksi esityksessä katsotaan, ettei kannustejärjestelmän supistamiselle yhden tukitoimenpiteen osalta pitäisi olla EU:n valtiontukisääntöjen puitteissa estettä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain (/) 18 ja 19 §
muutetaan 2 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 17 § (ml. otsikko), 28 §:n 2 ja 5 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 ja 2 momentti, 42 §:n 1 ja 2 momentti, 44 §:n 2 momentti, 46 §:n 1 ja 2 momentti ja 58 §:n 7 ja 8 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 31 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala ja rahoituksen kohdentamista koskevat rajoitukset

Tässä laissa tarkoitettua rahoitusta voidaan valtion talousarviossa vuosittain osoitetun määrärahan rajoissa kohdistaa vain niihin metsiin, jotka kuuluvat metsälain (1093/1996) soveltamisalaan sekä niihin valtioneuvoston periaatepäätökseen perustuviin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, joiden rauhoitusmääräysten mukaan rahoitettava toiminta on sallittu. Rahoitusta ei kuitenkaan saa tällöin kohdistaa edellä tarkoitetuilla luonnonsuojelualueilla tehtäviin ympäristötukisopimuksiin. Rahoitus kohdennetaan tämän lain mukaisten tuensaajien omistuksessa tai hallinnassa oleviin metsiin. Suometsän vesiensuojelutoimenpiteen, piennartien tekemisen, metsäluonnon hoidon ja yksityistien perusparannuksen katsotaan kohdentuvan tämän lain mukaisten tuensaajien omistuksessa tai hallinnassa oleviin metsiin, vaikka toimenpiteitä ja töitä osin tehdään muulla alueella, jos töiden tai toimenpiteiden tavoitellut vaikutukset kohdistuvat tuensaajiin. Rahoitus myönnetään tukena.

10 §

Toteuttamissuunnitelma, toteutusilmoitus ja suometsän hoitosuunnitelma

Tässä laissa tarkoitettuun terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon ja kulotukseen myönnettävän tuen myöntämisen edellytyksenä on metsäkeskuksen hyväksymä toteuttamissuunnitelma. Suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen toteuttamissuunnitelman tulee perustua aiemmin laadittuun ja tämän lain nojalla rahoitettuun suometsän hoitosuunnitelmaan. Edellä mainittujen metsässä tehtävien töiden ja suometsän hoitosuunnitelman loppuunsaattamisesta on tehtävä metsäkeskukselle toteutusilmoitus metsäkeskuksen asettamassa määräajassa. Lisäksi taimikon ja nuoren metsän hoitoa koskevan toimenpiteen toteuttamisesta on tehtävä tuen hakemisen yhteydessä metsäkeskukselle toteutusilmoitus.

12 §

Tuen enimmäis- ja vähimmäismäärä ja hankkeen vähimmäiskoko eräissä tapauksissa

Tukea voidaan myöntää yhteen hankkeeseen tuensaajaa kohden enintään 100 000 euroa. Ympäristötukea ja tukea yksityistien perusrakentamiseen voidaan kuitenkin myöntää tuensaajaa kohden enintään 300 000 euroa.

17 §

Yksityistien perusrakentaminen

Tukea voidaan myöntää metsätalouden kuljetusten edellyttämän yksityistien perusrakentamiseen. Yksityistien perusrakentaminen voi koskea koko tietä tai sen osaa, rakenteita ja rakennelmia. Yksityistien perusrakentaminen voi koskea yksityistiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista tai sillan rakentamista taikka siltaa vastaavan rummun asentamista, vaikka tietä ei muutoin perusrakenneta.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) perusrakentettava yksityistie soveltuu rakenteeltaan metsätalouden ympärivuotisiin kuljetuksiin lukuun ottamatta kelirikkoajoja;

2) tien perusrakentamista voidaan pitää alemmanasteisen tieverkon kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisena;

3) on perustettu yksityistielain mukainen tieoikeus ja tietä hoitava tieosakkaiden muodostama tiekunta; yksityisen maanomistajan yksinään toteuttaman hankkeen osalta näiden perustamista ei kuitenkaan edellytetä;

4) perusrakentettava tie on rakennettu vähintään tien rakentamisaikaisten, varsien rakentamista koskeneiden teknisten vaatimusten mukaisesti;

5) toteuttamissuunnitelmaan on liitetty maaperätutkimus, kantavuuden mittauspöytäkirja tai muu selvitys, josta käy ilmi, että perusrakentettavan tien suunniteltu kantavuus mahdollistaa ympärivuotisen puunkuljetukseen kelirikkoajoja lukuun ottamatta;

6) perusrakentettava tie täyttää tien tavoitekantavuutta, vähimmäispituutta ja -leveyttä sekä tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä ja arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta koskevat vaatimukset;

7) perusrakentettavan tien kunnossapidosta on huolehdittu, mutta tie on siitä huolimatta huonossa kunnossa tai teknisesti vanhentunut;

8) siltä osin kuin kyse on sillan rakentamisesta tai korjaamisesta, hankkeelle on ennen tukihakemuksen jättämistä nimetty toteuttajasta riippumaton ulkopuolinen valvoja, jolla on riittävä ammattitaito;

9) siltä osin kuin kyse on rumpuihin ja siltoihin liittyvistä toimenpiteistä poistetaan mahdolliset vesieliösten liikkumisen esteet;

10) tiekunta on huolehtinut yksityistielain 50 §:n 1 momentissa säädetystä velvoitteestaan.

Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei viimeisten 20 vuoden aikana ole rahoitettu yksityistielain tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) mukaisin varoin tien perusrakentamista. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen vuoksi tai muuttuu arvioitun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston, hakkeenkuljetuskaluston tai työkoneiden kuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että asianomaisen tien perusrakentamisen edellisestä rahoituksesta mainituin julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Määräaika lasketaan rahoituksen loppuun maksamisesta.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettujen varastoalueen rakentamisesta, tien tavoitekantavuutta, vähimmäispituutta ja -leveyttä, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä, arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta ja tien

kunnossapidosta huolehtimista koskevasta edellytyksestä sekä muista tässä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

28 §

Eräät hakemuksen ratkaisemista ja hankehaun käynnistämistä varten tarvittavat hakijan selvitykset.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta yksityistien perusrannuksen tukeen. Jos kyse on yhteishankkeena toteutettavasta yksityistien perusrannuksesta, toteuttamisen tukea koskevaa päätöstä ei saa tehdä ennen kuin metsäkeskukselle on toimitettu kirjallisesti tiedoksi tiekunnan päätös yksityistien perusrantamisesta sekä ajantasainen luettelo tieosakkaista ja heille määrätystä tieyksiköistä.

Suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennartien tekemisen tukea koskevaa päätöstä ei saa tehdä ennen kuin metsäkeskukselle on toimitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tehty ojituseroilmoitus ja siitä mahdollisesti annettu lausunto, jos suometsän hoitosuunnitelmaan sisältyvästä toimenpiteestä on tehtävä vesilain (587/2011) mukainen ojituseroilmoitus. Myöskään yksityistien perusrannuksen tukea koskevaa päätöstä ei saa tehdä ilman mainittua selvitystä, jos kyseiseen toteuttamissuunnitelmaan sisältyvästä toimenpiteestä on tehtävä vesilain mukainen ojituseroilmoitus.

31 a §

Määrärahan riittämättömyys

Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus määrääjäksi tai toistaiseksi määrätä metsäkeskus hylkäämään päätöksensä julkaisemisen jälkeen vireille tulevat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukihakemukset, jos tuen rahoitukseen tarvittavaa määrärahaa ei ole enää riittävästi käytettävissä hakemusten vireillepanovuonna. Ministeriön on päätöksessään ilmoitettava, mihin päivään mennessä tukea on viimeistään haettava toteutetun taimikon ja nuoren metsän hoitotyön perusteella. Määräajan tulee olla vähintään 6 kuukautta laskettuna ministeriön päätöksentekopäivästä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös tukihakemusten hylkäämisestä on julkaistava maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelmassa. Metsäkeskuksen on lisäksi tiedotettava maa- ja metsätalousministeriön päätöksestä asianmukaisessa laajuudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemisen jälkeen saapuneet hakemukset, joiden osalta ei ole tarpeen hankkia lisäselvitystä, ratkaistaan niiden saapumisjärjestyksessä. Hakemukset, joiden osalta on tarpeen hankkia lisäselvitystä tai joihin kohdistetaan maastotarkastus, ratkaistaan sitä mukaa kuin hakemukseen liittyvät asiat on selvitetty. Jos käytettävissä ei ole enää määrärahaa hakemusten vireillepanovuonna, jäljelle jääneet hakemukset on siirrettävä käsiteltäviksi seuraavana vuonna toimenpiteille osoitetun määrärahan puitteissa. Siltä osin kuin käytettävissä ei enää seuraavana vuonnakaan ole määrärahaa, hakemukset on hylättävä.

39 §

Velvollisuus sallia tien virkistyskäyttö

Maanomistaja, jolle on myönnetty tukea yksityistien perusrannukseen, on velvollinen sallimaan yksityistien virkistyskäytön maksutta. Käyttöä voidaan kuitenkin rajoittaa, jos se on

tarpeen tien vaurioitumisen estämiseksi, arkojen alueiden suojelemiseksi, tien turvallisen käytön varmistamiseksi tai sen varmistamiseksi, että tietä voidaan käyttää asianmukaisesti metsätalouden kuljetuksiin. Mitä edellä tässä momentissa säädetään virkistyskäytöstä, ei koske tien käyttöä muuhun taloudelliseen toimintaan kuin metsätalouteen.

40 §

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus

Taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olevan alueen hoidosta ja kunnossapidosta viisi vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon tai kulotukseen tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olleen alueen tai yksityistien hoidosta ja kunnossapidosta kymmenen vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Kunnossapidon kohteena olevaa aluetta ei saa alkaa käyttää siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaiselta osin estyy.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu:

- 1) taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen osalta, että metsikön jatkokehityksestä huolehditaan niin, ettei kohteelle ole tarpeen myöntää taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea ennen kuin viisi vuotta on kulunut myönnetyn tuen loppuun maksamisesta;
 - 2) suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen tuen osalta, että tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;
 - 3) yksityistien perusparannuksen tuen osalta, että yksityistiellä ja erillisellä varastoalueella huolehditaan tarpeellisesta sorastuksesta, rumpujen ja siltojen korjauksesta sekä tukkeutuneiden ojien avaamisesta ja muista tien kunnossapidon edellyttämistä töistä;
 - 4) metsäluonnon hoidon tuen osalta, että hoitoalueella tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;
 - 5) kulotuksen osalta, että poltettuja säästöpuita ei poisteta.
-

42 §

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden lakkauttaminen

Metsäkeskus voi lakkauttaa alueen tai yksityistien hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden, jos:

- 1) yksityinen maanomistaja on olennaiselta osin menettänyt valtion varoilla rahoitettuun työhön perustuvan taloudellisen hyödyn;
- 2) 1 kohdassa tarkoitetun hyödyn menetyksen syynä on luonnontuho tai muu maanomistajasta riippumaton syy; ja
- 3) työn uusiminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Metsäkeskus voi lakkauttaa alueen tai yksityistien hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden, jos rahoitettuun työhön perustuva taloudellinen hyöty menetetään sen vuoksi, että:

- 1) alue tai sen merkittävä osa kaavassa osoitetaan muuhun käyttöön kuin metsätalousmaaksi;
 - 2) alueesta tai sen merkittävästä osasta tehdään ympäristötukisopimus tai muu vastaava sopimus; tai
 - 3) alueeseen kohdistetaan lain nojalla asetettuja käyttörajoituksia tai toimenpidekieltoja.
-

44 §

Metsäkeskuksen valvontatehtävä ja valtioneuvoston liittyvät asiakirjat

Metsäkeskuksen tulee antaa tuensaajalle mahdollisuus maastotarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamiseen, jos puutteet ovat vähäisiä ja ilman kohtuutonta vaivaa korjattavissa. Jos yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvollisuuden laiminlyönti on vähäinen, metsäkeskuksen tulee neuvoa tuen saanutta maanomistajaa mainitun velvollisuuden sisällöstä ja antaa tuensaajalle mahdollisuus laiminlyönnin korjaamiseen. Metsäkeskuksen tulee tällöin asettaa määräaika puutteiden tai laiminlyönnin korjaamiseen.

46 §

Eräiden tukien takaisinperintä

Tuki peritään takaisin tuensaajalta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon, terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon ja kulutukseen myönnetty tuki peritään takaisin siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka on rikkonut hoito- ja kunnossapitovelvollisuutensa. Yksityistien perusparannukseen myönnetty tuki peritään takaisin myös siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut tien virkistyskäytön sallimista koskevaa velvollisuutta. Ympäristötuki peritään takaisin siltä yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut ympäristötukisopimukseen liittyviä velvoitteita.

Silloin, kun tuki peritään takaisin hoito- ja kunnossapitovelvoitteen rikkomisen takia, tuen takaisinmaksun jälkeen lakkaa alueen tai tien hoito- ja kunnossapitovelvoite ja yksityistien perusparannuksen tuen osalta myös tien virkistyskäytön sallimista koskeva velvoite. Jos yksityistien perusparannuksen tuki peritään takaisin tien virkistyskäytön sallimista koskevan velvoitteen rikkomisen takia, tuen takaisinmaksun jälkeen lakkaa virkistyskäytön sallimista koskeva velvoite ja hoito- ja kunnossapitovelvoite. Jos ympäristötuki peritään takaisin sopimusvelvoitteiden laiminlyönnin vuoksi, velvoitteet lakkaavat, kun ympäristötuki on maksettu takaisin.

58 §

Voimaantulo

Yksityistien perusparannukseen ei voida 17 §:n nojalla myöntää tukea, ellei kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisesta tiehankkeen rahoituksen loppuun maksamisesta ole kulunut vähintään 20:tä vuotta tai kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain mukaisen tiehankkeen tuen loppuun maksamisesta ole kulunut kymmentä vuotta. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen tai muuttuu arvioidun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston, hakkeenkuljetuskaluston tai työkoneiden kuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi edellytyksenä on, että tien tekemisen tai sen perusparannuksen edellisen rahoituksen loppuun maksamisesta julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta.

Terveyslannoituksen, yksityistien perusparannuksen ja metsäluonnon hoitohankkeen toteuttamissuunnitelmana voidaan hyväksyä kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain nojalla rahoitettu terveyslannoituksen, yksityistien perusparannuksen ja metsäluonnon hoitohankkeen suunnitelma, jos suunnitelma sellaisenaan tai täydennettynä täyttää 10 §:ssä säädetyt vaatimukset ja jos työn toteuttamiseen suunnitelman perusteella voidaan myöntää terveyslannoituksen, yksityistien perusparannuksen ja metsäluonnon hoitohankkeen tukea. Suunnitelman täydentämiseen ei myönnetä tukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan, kun hakemus, jolla tukea haetaan samanaikaisesti uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävän yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen ja sellaisen hankkeen toteuttamiseen, on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan myös, kun hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan hankkeen toteuttamiseen, on tullut vireille 32 §:n 2 momentissa tarkoitetussa määräajassa tämän lain tultua voimaan. Metsäkeskus ei voi myöntää lisäaikaa 32 §:n 2 momentissa mainittujen asiakirjojen toimittamiseen metsäkeskukselle.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan edellä säädetyin lisäksi myös, kun hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen, on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa. Tällöin myös toteutuksen tukea koskeva hakemukseen, joka on tullut vireille tämän lain tultua voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Metsäkeskus ei saa asettaa 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaikaa myöhemmäksi kuin 31 päivä kesäkuuta 2025. Metsäkeskus ei voi myöntää lisäaikaa 32 §:n 2 momentissa mainittujen asiakirjojen toimittamiseen metsäkeskukselle.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi